

מי מריבה

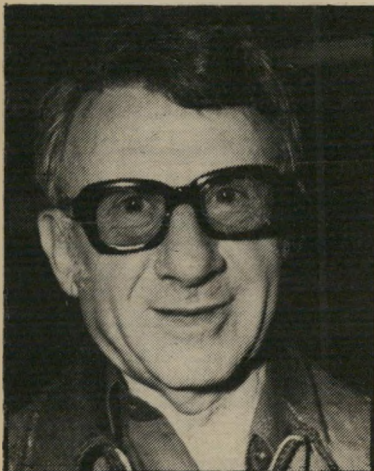
המשותף לפרמין מונג'ילי

וזבולון המר * כיצד הפך ס' יזהר למהוו

* אורפז מארבך * גבי מהדיוקנאות

ידיעה שפרסמה בידעות אחרונות (28 בפברואר) סיפרה על שריהתרחבות מחפש עבודה כקברן: "פרמין מונג'ילי, שכיהן כשרייתרבות בנתיאיהמשונית בשנים 1970-1969, מחפש עבודה: הוא הגיש אתמול את מועמדותו לתפקיד של קברן עירוני בניקאסיס, פמוך לקסמליון שבספרד". בחינה לפעלו של שריהתרחבות הישראלי זבולון המר, והישגיו התרבותיים במהלך חמש שנות ישיבתו על כס זה, מוליכות למסקנה, שהמר, אחרי התפטרותו מהתפקיד, לא יודקק למציאתעבודה כקברן. הסיבה: במהלך חמש שנותיו כשרהתרחבות הוא הצליח לקבור את הקשר בין מערכת החינוך ובין התרבות הישראלית, לתחלף תרבות זו בתרבות של כת (קרי: תרבות דתית, בדומה למילוי שאר תכני מישרדו בדתיים). המר הצליח להפוך את המועצה לתרבות ולאמנות, שנועדה לדאוג לתרבות ולאמנות של ישראל כולה, למועצה לתרבות וליאמנות דתית.

בשנת 1976 יצא הסופר (אז)

משלעז אורפזאורבך
המרת שם

בשבוע שעבר, במיסגרת ערב'עיון שנועד לבחינת יצירתו של הסופר הירושלמי חיים הזז, במלאת עשר שנים למותו, השתתף יזהר, ביחד עם פרופסורים אחרים, בהרצאה שכותרתה היתה, "התיאור של המספתי בפיוטרי הזז". הגיב על-כך מבקר אחד, שאמר: "דרך ארוכה עשה יזהר מאז אמר, מעגננים לא יהיו לך" ועד שהפך למהזז.

מודעה קטנה תחת הכותרת סופרי עברית ותרבות היידיש, סיפרה על סימפוזיון שנערך בבית התפוצות בשיתוף עם המועצה העולמית ליידיש ולתרבות יהודית, בהשתתפות יצחק אורפז, חיים באר, אהרון מגר, וא. פודריאצקי. ההודעה גם ציינה, "הרכבים יתורגמו" בסימפוזיון זה לא השתתפו סופרים כמו סמוי מיכאל ושמועון בלס. משתתפיו היו על סהר צד אחד של התרבות בישראל. השתתפותו של יצחק אורפז בסימפוזיון היתה ללא-ספק מיותרת, שהרי הוא שב בהדרגה מהירה למקורותיו היהודיים והמזרח-אירופיים, ואף המיר לאחרונה את שמו מיצחק אורפז ליצחק אורפז-אורבך.

במחצית השנה האחרונה התברר, כי האויב הגדול ביותר של הספרות הישראלית אינו מצוי בקרב שריהתרחבות. קהל קוראי העברית או הסופרים עצמם. האויב הגדול היא גברת בשם גבי אדם, אשר מנהלי הטלוויזיה הישראלית מצאו לנכון להפקיד בידה עריכת סרטים של הסיפורת הישראלית. גברת זו שידרה בטלוויזיה שני סרטים, האחד על הסופר אהרון אפלפלד, האחר על המשורר אמיר גלברען, שני סרטים גרועים, שגרעו ללא ספק מקהל שוחרי הספרות העברית כמה מאות. אם תמשיך הנהלת הטלוויזיה להפקיד בידה של גבי אדם את בימיו סייסי הדיוקנאות על סופרי ישראל ומשורריה — היא תצליח לסלק ממפת התרבות הישראלית את אחרוני קוראי הספרות והשירה הישראלים.

קודמים למנהל הבלתי-יחיד של אילן גינסברג על קבר אפולוניה אמין למדי. שירו של אבישי מרגלית נארת, הוא יותר מל-הספר בנוסח של תנועת-הנוער מאשר שירה לשמה, ורק שם מתברר איפסר פירסומו בחוברת זו. במדור פנים חדשות ניתן למצוא כישרון לא מבוטל אצל דורית פלג, באותה מידה כישרון זה חסר אצל אמנון נבות. המדור חדר קריאה מוקדש לסידרת ר-א יונת שעכשיו הציג לשלושה מבקרים צעירים יעוד ביקורות על ספרים שראו אור באחרונה.

ליכנס, חוברת עכשיו עבה מדי, ועובי זה מיותר, שהרי אם היתה החוברת רואה אור במחצית עובייה, אין ספק שהיתה מציגה בתפוצה ויכוחות של המתרחש עכשיו בסיפורת, בשירה ובביקורת בארץ. למרות מגרעת זו מומלצת חוברת עכשיו.

פרופסור יזהר
ממעגננים למהזז

ס' יזהר, ברשימה תחת הכותרת מעגננים לא יהיו לך, רשימה, שבה חירף, גידף וביקר את גישתה של ביקורת הספרות הישראלית. בניסיונות פיענוחה של יצירתו של הסופר ש"י עגנן. מאז אותו מאמר חלפו שמונה שנים תמימות, שבמהלכן הפך ס' יזהר לדוקטור ואחרי-כך לפרופסור, ואף פירסם שני כרכים מייגי עים, של ניסיון להבין ספרות בשיתוף יזהר תחת הכותרת לקרא סופר.

דמי של החוברת, תוך שהוא מנתח את הרומן אדולף של קונסטנאנס. האמן יגאל תלמירקין, במסגרת מארק שרון ועד לחורבן בית שלישי או מן הפוסטר דרך הסמל או הפסל, בחן את אופן ההליך החורבן הישראלי, בעיני אמן זה. ליסל גידינג של ת' ס' אליוט בתר-גומה של יפה חלפמן בצירוף רשימה של המתרגמת, שבים ומזכירים את תרומתו של אליוט לשירה בת-זמננו. הקטע הדיוס ורוחות מאת א' דורית, ממשיך את דרך ניסיונותיה של מחברת זו בכתיבה העברית. מתוך ההרצאה הראשונה מאת אהרון שבתאי, ממשיך בנוסח ניסיוני השיריים של משורר זה ("שישה / עכ' / כרים שניתיתמו / לתקופת השנה / השלישו את מיספרם..."). סיפורי סבתא של שדומית גולן, מעבירים את האכיות של העמודים הי-

מתמונת אוניות המעפילים, הכלניות (צנחנים) הבריטים, מעפילים, תמונות מהעוצר הגדול, ותמונות מהמאבקים בגול יפית-לאביב, המעידים על כך, שתמונה שווה יותר מאלף מילים. גדולי האמנות המודרנית הוא קטלוג עשיר וצבעוני הפורש לפני המעיין בו יותר ממאה שנות ציור מודרני, כפי ש-אלה הוצגו בתערוכה מתוך אוספים פר-טיים, שנערכה לפני כמחצית השנה. בקטלוג זה ניתן למצוא בכפיפה אחת את פאבלו פיקוסו, ארכיפנקו, קיסר לינג, מאגריס, מונה, פיקאביה, פיסארו, פינאק, רנואר, דגה, ואן גוך, גוגן, ליברמן, דאז'ה, רואו, קאנדינסקי, קוקושקה, מודיאיאני, ארנס, דובופה ועוד רבים אחרים — רובם בצבע, בצירוף פרטים שונים. אין ספק, שבחברה שבה כימעס ולא מתפרסמים אלבומים ראויים לשמם של עבודות אמנים, יש לקטלוג המוסיאני תפקיד תחליפי לאלבום, ויש בפירסומם של הקטלוגים של מוסיאן תל-אביב משום חשיבות אמנותית מחנכת, שאין לה תח-ליף לחינוך העין לאמנות לשמה.

לכסיקון

תאטורה

זאב ענר אינו מסתפק בהנחיית תוכי ניות נוסטלגיה בנושא ארץ-ישראל, וב-פירסומים שונים עליה. בימים אלה ראה אור לכסיקון-כיס ישובי ארץ ישראל בעריכת ענר, לכסיקון, המעורר תמיהות לא מעטות, בעיקר באמינותו. זאב ענר לא שמע מן הסתם, ולא ראה בטלוויזיה, את מילחמת צה"ל שקדמה למילחמת-הלבנון, ואני מתכוון לאותו קרב מזור בישיה, כנגד המתנחלים, בסרט חרישת עיר-המחוז של פיתחת סיני. ענר כותב בספרו על הערך "מית", "נ"צ 070.067: 80 מ', נ"י: 1973. ראובן יעירני בפיתחת רפיח לחוף הים התיכון. משמעות השם סמלית, משמעות סמלית גם לערך "חולית" ולערך "שדות" ולעוד ערכים, שאינם עוד על פני האדמה. אין ספק שזאב ענר עשה כאן פשוט חלטורה חסרת-רגישות, או שהוא מאתם אנשים שהתייחסו למהלך זה: שוב ושוב לימית.

כתבי-עת

עכשיו / 8-47

בחוברת עכשיו ** החדשה, נכרכו מעלות וחסרונות. כאשר המעלות הן עיקרה. חסרונותיה של החוברת הן בגודלה, כא-שר הכמות פוגמת באיכות. שיר הפתיחה הוא אוניה שיכורה של ארתור רמבו בתרגומם של משה בן-שאול ("אני ספינה אדברת תחת שקרת מפרץ") ואחריו שירים של יהודה עמיחי ומאיה בזראנו. שיריו של ואלאס סטיבנס בתרגומם של מוכה רוזן-מילק פקדינים בתרגומם. כמה מטרם זה הסווח האמיתי של חיי. כמו תחול, אלה פרקים מתוך ספר חדש של יצחק אורפז-אורבך, המלווים ברישום גרוע של המחבר, כימעס כפרקיו, המעידים שסופר זה, הוא אחד מהפאסה-מורגנות המגונות של הסיפורת העברית, וסיפור זה, הוא מפסמיה של חוברת עכשיו זו.

שיר של יונה זלק, הנפתח ב"בש-תבוא לשכך אתי / תבוא כמ אבי / בוא בחורג..." מאפיין את איכות השיר רה של משוררת מופלאה זו. כך גם שוקרסם של מדרכי גלדמן וביקורתו של גבריאלי מוקד לשיירי גלדמן, תחת הכותרת איוון גבי חבל מתוח. מאמרו של צופאן טודורוב הדיבור על פי קונסטננס מתייחס למדור האק-

• זאב ענר — לכסיקון כיס ישובי ארץ-ישראל: הוצאת מסדה; 312 עמודים (כריכה רכה). ** עכשיו — בעריכת גבריאלי מוקד; 468 עמודים (כריכה רכה + רישומים).

את הרשימה הלבנה. קאלטנברגר מגי דיר את משמיתו של ראש "מדק קמן" אחר שיווצר כבירת זאת! הוא נשלח לשוודיה, כדי למסור לרוזן ברנרדט את הרשימה. אך תיכונן לקוי של המודיעין הגרמני, ומילחמות-הפנים שלו, משלחים את ראש לידיו של ג'וזף קונרדי, עיתון-נאי אירי היושב בשטוקהולם, אשר בעז-רת חוש ריחו העיתונאי, מצא כר נרחב לסידרה של סחטניות אצל תעשיינים בריטים שתמכו ברייך השלישי. שניהם נלכדים, וכאן מתחילה מערכת הביון הבריטית, אחרי חקירה נמרצת, במיבצע מרתק, להשתלטות על ארכיונו של ה"מלר", המצויים בסירתו המרוחקת. קאלמס השחורה הוא סיפור-מתח מתוח כמ יותר מסרט טלוויזיה, למרות שמצויים בו כל סממני המתח האפשריים. זהו ספר המבוסס כהלכה על מקורות היסטוריים שונים, כשמחברו משרטט דמויות באמי-נות רבה, מה שהופך את הספר לחוויה מרתקת.

אמנות

51

חמישים ואחת שנה מלאו למוסיאון תל-אביב. ערימה של פירסומים וקטלוגים של המוסיאון מעידים על כך, שהזמן התרבותי בישראל אינו סטאטי, כפי שה-זמן הפוליטי אינו כזה. עדות נוספת היא, שבשיראל של ראשית 1973 הפך הפירסום המוסיאני בצורת קטלוג לכליית-פומה תר-בות, לא פחות מאשר הצגת תמונות במוסיאון.

השנתון מוסיאון תל-אביב 1/1982 מגי-לל את סיפור 50 שנותיו הראשונות של המוסיאון בעזרת תצלומים ורשימות. תמ-כי-פרימין מספרת את סיפור השנים הראשונות של המוסיאון. סיפור זה אופ-ייני לסיפורים, "חלוצים" אחרים של אותה תקופה, כאשר בלא תקציבים, עם כמה משוגעים לדבר, הולכת ומוקמת תשתית

מנהל מוסיאון שורץ
זמן תרבותי וחינוך העין

התחלתית למוסיאון, שבראשו יומד ד"ר קארל שורץ. תעתיקים של מיסמכים, יצירות-אמנות, מסייעים לתיאורה של מחר-ברת הרשימה. במקביל מובאים רישומים של הצעות אדריכלים להפיכת ביתו של ראשהיעריה הראשון, מאיר דיזנגוף, למוסיאון — והתוצאות. תחת הכותרת ציוני דרך בש-נותיו הראשונות של מוסיאון תל-אביב, מובאת כרונולוגיה רבת ערך, שמתוכה ניתן ללמוד בהדרגתיות על התפתחות החיים האמנותיים-תרבותיים של תל-אביב בשנות השלושים.

ברשימה מוסיאון בחולות מספר יורם קניק, שאבי היה המינהל הראשון של המוסיאון, את סיפור צמיחתו של המר-סאון בעיניים אישיות. מילה פרידמן בוחנת את תמונתו הראשונה של מארק שאגאל במוסיאון, התמונה בדירות (מ) שנת 1933 הקשר שבין תמונה זו לאי-קונגרס גוצרית. הקטלוג לתערוכתו של הצלם ה' חיים פייז צלם ותקופה, מביא את סיפורו של הפרק האחרון במאבק נגד הבריטים, כפי שקלס במצלמתו הרגישה, יש בקטלוג